

Vattenpiprökning – ny, farlig trend

Ökad vaksamhet krävs inom akutsjukvården

BENGT R WIDGREN, överläkare, docent, universitetslektor, FoUU-chef Halland, Halmstad
bengt.widgren@medic.gu.se

I en artikel i veckans nummer av Läkartidningen beskriver Maria Enghag och Jonas Höjer två fall av kolmonoxidförgiftning efter vattenpiprökning. Artikeln belyser såväl en trend som ett aktuellt och kanske framtida ökande akutmedicinskt problem i Sverige.

Många kulturella företeelser sprider sig över världen; ökad kommunikation och kulturellt utbyte gör att spridningen ofta går snabbt. Bruket av tobak i form av vattenpiprökning har spridit sig till västvärlden och ökat kraftigt under de senaste åren.

Från Nordamerika finns beskrivet att vattenpiprökning sprider sig främst bland unga och välutbildade och att upp till 20 procent av den unga befolkningen ibland röker vattenpipa [1]. Det är också visat att just tekniken med brinnande kol och tobak vid vattenpiprökning kan ge upp till 50 gånger högre halter av toxiska substanser än vanlig cigaretrökning [2].

Den ökade risk för kolmonoxidförgiftning som föreligger vid vattenpiprökning måste därför tas på allvar även i Sverige.

Lömskt förgiftningstillstånd

I Sverige är förgiftning av kolmonoxid en relativt ovanlig form av förgiftning och har tidigare förekommit mest vid bränder i slutna rum. Nu har de bakomliggande faktorerna vid kolmonoxidförgiftning kompletterats och komplicerats av ett nytt tobaksbruksbeteende i form av vattenpiprökning.

Inom akutsjukvården måste man nu öka sin vaksamhet på detta problem. Vi vet att kolmonoxidförgiftning är ett allvarligt och lömskt tillstånd, som ibland är svårt att upptäcka om man inte får rätt anamnes från patienten eller medföljande.

Maria Enghags och Jonas Höjers fallbeskrivningar är viktiga för att alla som

Foto: Beatrice Lundborg/Scampix

Bruket att röka vattenpipa sprider sig snabbt i västvärlden, främst bland unga och välutbildade.

tjänstgör inom akutvårdskedjan ska ha kolmonoxidförgiftning relaterad till vattenpiprökning i åtanke vid oklara neurologiska symtom och tillstånd.

Man kan tänka sig att kolmonoxidförgiftning av vattenpiprökning kan uppträda också i samband med intag av andra droger som ger CNS-relaterade symtom. Detta komplicerar den kliniska bilden ytterligare.

COHb och blodgaser grund för diagnos

Eftersom behandlingen av kolmonoxidförgiftning i de flesta lindriga fall är relativt enkel – och i svåra fall kan vara livräddande – är det viktigt att denna differentialsdiagnos finns med redan vid tidig bedömning av patienten.

Till stöd i diagnostiken kan man utöver COHb (karboxihemoglobin) använda blodgasanalys. Prov för blodgasanalys kan tas venöst lika väl som arteriellt för att upptäcka metabolisk acidosis, som alltid till viss del finns vid kolmonoxidförgiftning. Ofta föreligger laktacidosis vid kol-

monoxidförgiftning, och laktat kan också användas som akut screeninganalys vid oklara akuttillstånd [3].

Lätt till måttlig acidosis bör tillåtas

Vid behandling av kolmonoxidförgiftning ska man vara relativt restriktiv med att korrigera acidosen, eftersom dissociationskurvan för avgivande av kolmonoxid från hemoglobin förskjuts så att avgivandet försåras om acidosen korrigeras. Därför bör man tillåta en lätt till måttlig acidosis att vara okorrigerad så länge pH-värdet är >7,20.

Snabb diagnos och behandling viktigt

Behandling vid både måttlig och svår kolmonoxidförgiftning beskrivs väl i Maria Enghags och Jonas Höjers artikel. Behandlingen är relativt enkel i de lätta till måttliga fallen och mer resurskrävande vid svår kolmonoxidförgiftning med påtagliga CNS-symtom.

Som i så många andra fall inom akutsjukvården är det viktigt med snabb diagnostik och behandling för alla patienter med misstänkt kolmonoxidförgiftning.

■ *Potentiella bindningar eller jävsförhållanden: Inga uppgivna.*

REFERENSER

1. Ward KD, Eissenberg T, Gray JN, Srinivas V, Wilson N, Maziak W. Characteristics of US waterpipe users: a preliminary report. *Nicotine Tob Res.* 2007;9(12):1339-46.
2. Cobb C, Ward KD, Maziak W, Shihadeh AL, Eissenberg T. Waterpipe tobacco smoking: an emerging health crisis in the United States. *Am J Health Behav.* 2010;34(3):275-85.
3. Widgren BR, Grunstra M. Serumlaktat – användbar analys inom akutsjukvården. *Läkartidningen.* 2011;108(9):475-7.

SAMMANFATTAT

Rökning av vattenpipa kan ge betydligt högre halter toxiska substanser än rökning av cigaretter – med risk för kolmonoxidförgiftning.

Vid oklara neurologiska symtom och tillstånd är det viktigt att man inom akutsjukvården är uppmärksam på risken för kolmonoxidförgiftning, som kan vara svår att upptäcka och som kräver snabb diagnostik och behandling.